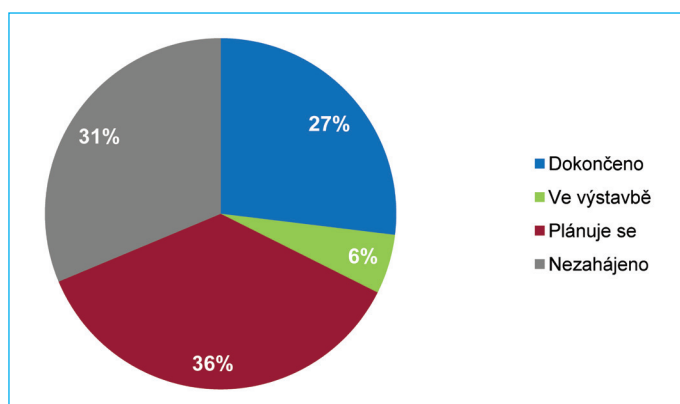

VÝSLEDKY PLNĚNÍ NADREGIONÁLNÍCH ENVIRONMENTÁLNÍCH CÍLŮ Z PRVNÍHO MEZINÁRODNÍHO PLÁNU OBLASTI POVODÍ LABE

Ekologická průchodnost vodních toků

Do konce roku 2015 má být zprůchodněno pro vodní organismy 182 příčných překážek na prioritních nadregionálních vodních tocích. Stav opatření ke zlepšení jejich průchodnosti ke konci roku 2012 je znázorněn na *obrázku č. 2*.

Obr. 2: Stav opatření ke zlepšení průchodnosti příčných překážek na prioritních nadregionálních vodních tocích v povodí Labe, sledovaných v prvním plánovacím období (stav ke konci roku 2012).

Zprůchodnění příčných překážek na vodních tocích je v mnoha případech významně komplikováno souvisejícími majetkoprávními poměry. Z tohoto důvodu se prodlužuje příprava jednotlivých opatření a lze očekávat, že část opatření bude možno realizovat až ve druhém plánovacím období.

Vedle zprůchodnění vodních toků jsou pro vodní organismy důležitá také opatření ke zlepšení struktury vodních toků (podpora vlastního dynamického vývoje toků, revitalizace, napojení odstavených ramen apod.). Celková délka úseků vodních toků, na kterých mají být tato opatření v prvním plánovacím období provedena, činí 585 km v české části a 2 875 km v německé části povodí Labe.

Snížení vnosů živin

Po nabytí účinnosti programů opatření Rámcové směrnice o vodách pokračovala v oblasti povodí Labe realizace řady již zahájených opatření ke snižování vnosů živin z plošných a bodových zdrojů a rozsah jejich aplikace byl ještě územně rozšířen. Byla zahájena řada nových opatření, především v hlavních oblastech přísluhu živin do toků.

Vzhledem k tomu, že od zahájení realizace opatření ke snížení vno-
su živin prostřednictvím podzemních vod do povrchových vod uply-
nula teprve krátká doba a jejich vliv se projeví až v delším časovém
horizontu, není prozatím možné prokázat monitoringem povrchov-
ých vod účinek těchto opatření. Vyhodnocení trendu vývoje odnosů
živin na významných bilančních profilech Labe Hřensko / Schmilka a
Seemannshöft, ale i na dalších bilančních profilech v povodí Labe,
které slouží ke kontrole plnění cílů, ukazuje, že u dlouhodobého sledo-
vání (1997 – 2010) lze u dusíku a fosforu pozorovat významný pokles
látkových odnosů. U krátkodobé analýzy trendů (2006 – 2010) však
nelze v současné době zjistit žádný významný pokles odnosů a kon-
centrací živin.

Snížení obsahu znečišťujících látek

Dnešní problémy kvality vody v Labi jsou spojené s řadou znečišťujících látek, které z převážné části nepocházejí ze současných vnosů. Charakteristické jsou velmi perzistentní látky (např. DDT, HCB), které se akumulují v biotě a geologickém prostředí a které byly vnášeny do vodního prostředí v důsledku lidských činností. Ke zlepšení situace přispěla na jedné straně rozsáhlá opatření na sanaci starých ekologických zátěží nadregionálního významu, která byla zahájena dříve, než začal platit první plán povodí. Na druhé straně se pozornost zaměřila na koncepční práci (koncepce, studie, znalecké posudky, výzkumné a vývojové úkoly / názorné záměry, podrobnější průzkumy / kontroly, konzultace, poskytování informací a vzdělávání). Takovéto aktivity se začaly provádět pro téměř všechny útvary povrchových vod s nadregionálním významem a slouží k odvození nejefektivnějších opatření pro druhé plánovací období.

Významnou roli mezi koncepčními opatřeními hraje koncepce managementu sedimentů, která se nyní připravuje na základě usnesení MKOL z roku 2009.

Obdobně jako u živin ukazují výsledky sledování u většiny relevantních znečišťujících látek, že se situace nezměnila. Prozatím ještě nelze zjistit žádný významný pokles odnosů ani koncentrací znečišťujících látek.

RÁMCOVÁ SMĚRNICE O VODÁCH V POVODÍ LABE

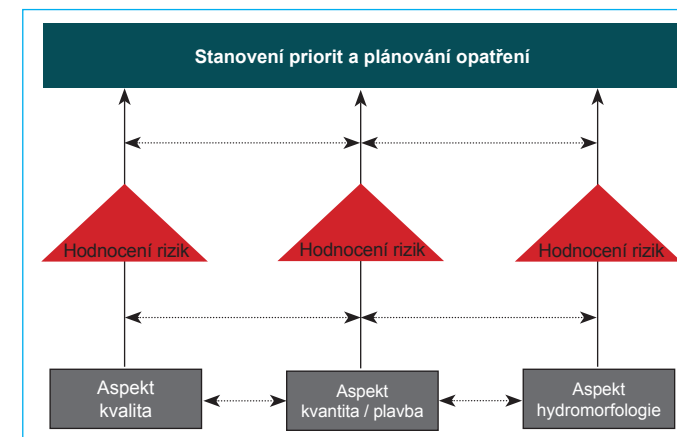
Koncem roku 2012 uplynuly tři roky od zveřejnění Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe a stanovení národních programů opatření států v povodí Labe. První plánovací období podle Rámcové směrnice o vodách tím dosáhlo svého poločasu. Do konce roku 2012 měla být zavedena všechna opatření uvedená v programech opatření. Členské státy již předložily Evropské komisi elektronické zprávy o pokroku dosaženém při realizaci programu opatření.

Národní programy opatření zohledňují také nadregionální environmentální cíle ve vztahu k ekologické průchodnosti vodních toků a snížení vnosů živin a znečišťujících látek, popsané v části A Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe.

Kromě toho Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL) vyvíjí v souladu s plánem povodí aktivity ke strategickým návrhům v oblasti managementu sedimentů, údržby vodních cest a managementu množství vod.

Od roku 2009 byly pod pracovní skupinou WFD, která se zabývá Rámcovou směrnicí o vodách, ustaveny tři ad hoc skupiny expertů. Výsledky jejich práce budou zohledněny při aktualizaci plánu povodí pro druhé plánovací období (2016 – 2021).

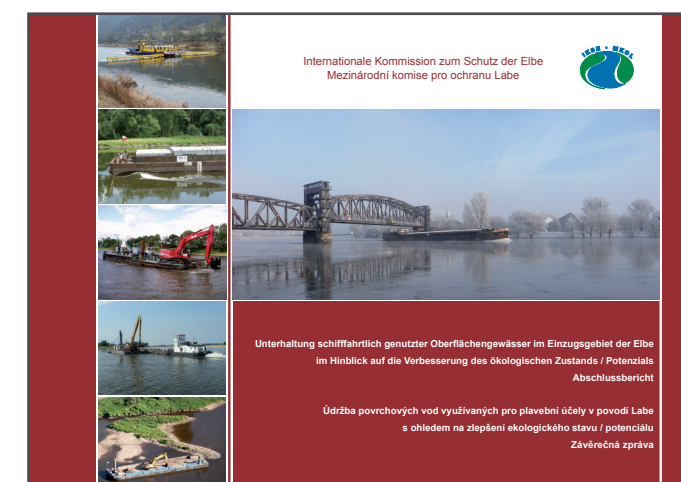
Ad hoc skupina expertů Management sedimentů se zabývá sedimenty v celém toku Labe a relevantních přítocích, a to z kvalitativního, kvantitativního a hydromorfologického hlediska. Výhledově do konce roku 2013 zpracuje koncepci nakládání se sedimenty zatíženými znečišťujícími látkami a zlepšení kvantitativního a hydromorfologického stavu.

Obr. 1: Analýza rizik v koncepci MKOL pro nakládání se sedimenty

Předmětem činnosti **ad hoc skupiny expertů Povrchové vody využívané pro plavební účely** bylo zpracování návrhů opatření

pro údržbu úseků Labe a Vltavy využívaných pro plavební účely. V dubnu 2013 byla na internetu a formou tištěné publikace zveřejněna závěrečná zpráva „Údržba povrchových vod využívaných pro plavební účely v povodí Labe s ohledem na zlepšení ekologického stavu / potenciálu“. Obsahuje obecná doporučení, návrhy opatření údržby a katalogové listy k již zrealizovaným nebo prováděným příkladným opatřením údržby vodních cest na vnitrozemském úseku Labe a na Vltavě.

Cílem **ad hoc skupiny expertů Management množství vod** je návrh doporučení k obsahové náplni a postupu pro zpracování zásad pro zvládání nedostatku vody a také návrh aktualizace významných problémů nakládání s vodami v mezinárodní oblasti povodí Labe.

Časový plán a program prací pro druhý cyklus plánování

Vedle realizace programu opatření a aktivit MKOL na základě Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe bude v období 2013 – 2015 probíhat příprava druhého plánu povodí:

- v roce 2013: zveřejnění předběžného přehledu významných problémů nakládání s vodami
- v roce 2014: zveřejnění návrhu druhého Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe

V prosinci 2012 byl na internetových stránkách MKOL zveřejněn dokument pro připomínky veřejnosti k časovému plánu a programu prací pro přezkoumání a aktualizaci části A Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe na druhý cyklus plánování RSV. Veřejnost má možnost podat k dokumentu připomínky do 22. června 2013.

PŘÍKLADY OPATŘENÍ VE STÁTECH V POVODÍ LABE

Česká republika

Rybí přechody na jezu Lovosice na Labi

Migrační prostupnost jezu Lovosice na Labi je zajištěna 2 rybími přechody. Balvanitý rybí přechod je situován na pravém břehu a štěbinový technický rybí přechod je umístěn u dělicího pilíře malé vodní elektrárny firmy Reno Energie, a. s., oba jsou v majetku této firmy.

- Doba realizace: 2009 – 2011
- Náklady na rybí přechody: 31 mil. Kč
- Investor: Reno Energie, a. s.
- viz obrázek, foto č. 1

Studie SedBiLa

V listopadu 2012 byly zahájeny práce na studii „Význam Bíliny jako historického a současného zdroje znečištění pro nakládání se sedimenty v povodí Labe“ (SedBiLa). Cílem studie je vyhodnocení rizika užívání vod vzhledem ke kontaminovaným sedimentům z řeky Bíliny. Na základě výsledků vyhodnocení bude navržen postup sanace kontaminovaných sedimentů a posouzena její časová a finanční náročnost. Řeшитelem studie je státní podnik Povodí Labe. Realizace studie je financována z grantového projektu „Sanace znečišťujících látek labských sedimentů“ (ELSA) Úřadu pro rozvoj města a životní prostředí Hamburg (BSU). Práce mají být ukončeny v roce 2013.

- Doba realizace: listopad 2012 až prosinec 2013
- Náklady: 95 000 EUR
- Řešitel: Povodí Labe, státní podnik
- viz obrázek, foto č. 2

Německo

Snižování difuzních vnosů dusíku do toků prostřednictvím managementu hnojiv – „Dobrovolné nástroje ochrany vod“ v Braniborsku

Pomocí agrárního opatření v oblasti životního prostředí „Dobrovolné nástroje ochrany vod“ by měli být zemědělci motivováni, aby na svých polích ve stanovené oblasti dosáhli v závislosti na výchozí bilanci snížení přebytku dusíku na roční úroveň 30 kg N/ha, příp. 20 kg N/ha. Tím by zůstali výrazně pod hodnotou stanovenou v právním předpisu. Management hnojiv je jedním z opatření ke snížení vnosů dusíku z plošných zdrojů do toků. Ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu mají dosáhnout útvary povrchových a podzemních vod, které jsou zatíženy vysokými nosy živin, dobrého stavu požadovaného Rámcovou směrnicí o vodách. Projekt objasní, jakou formou probíhají v zúčastněných podnicích adaptace managementu hnojiv. Výsledky hrají důležitou roli pro vytváření budoucích opatření.

- Doba realizace: červenec 2010 až červen 2015
- Náklady: účastníci se zemědělci, kteří dosáhnou cílového přebytku dusíku, dostanou 65 EUR/ha
- Zřizovatel: spolková země Braniborsko
- viz obrázek, foto č. 3 a 4

Revitalizace toku Stör (Šlesvicko-Holštýnsko) pomocí iniciačních opatření

Vedle obnovení migrační prostupnosti toku dojde v důsledku rozvolnění proudnice k vytvoření přirozenější trasy koryta řeky Stěr. Prvky z kamene, šterku a mrtvého dřeva použité k diverzifikaci proudění přitom ovlivní morfodynamické procesy, přičemž dojde ke zvýšení stanovištní diverzity. Tím se vytvoří místa pro trdliště, juvenilní ryby a stanoviště pro ryby, tvrdé substráty pro bezobratlé živočichy a

5 *Prvky mrtvého dřeva jako usměrňovače proudu pro plánovitou erozi břehů řeky Stör*
zdroj: H.-J. Paulsen

4 Metoda pásového zpracování půdy (strip-till) – aplikace menšího množství kejdy díky úspornému zapravování kejdy do půdy
zdroj: LEJE

3 Odběr vzorků půdy ke stanovení minerálního dusíku v půdě, zdroj: D. Barkusky, ZALF e. V.

2 Pohled na Labe proti toku v místě zaústění jeho levobřežního přítoku Bíliny
zdroj: Povodí Labe, státní podnik

1 Výstavba balvanitého rybího přechodu u jezu Lovosice na Labi
zdroj: Povodí Labe, státní podnik

možnosti zakořenění proudomliných vodních rostlin. Na dlouhém úseku toku jsou kombinována různá iniciační opatření ke zlepšení trasy koryta, variability hloubek a dnových a břehových struktur. Morfodynamické procesy způsobující vytváření brodů, výmolů, jesebních a výsepních břehů vedou k přírodě blízkému vývoji koryta toku jako základu pro ekologické funkce nížinného vodního toku. Ke zlepšení režimu sedimentů byly na začátku a na konci dolního úseku zřízeny dva přírodě blízké lapače písku (objem cca 4 000 m³). Rychlé znovuosídlení tohoto úseku mihulí říční i mihulí mořskou poukazuje na perspektivní strategii pro revitalizaci technicky upravených toků písčitých nížinných řek.

- Doba realizace: 2005 až listopad 2010
- Celkové náklady na opatření: cca 1 570 000 EUR
- Zřizovatel: svaz „Bearbeitungsgebietsverband Oberlauf Stör“
- viz obrázky, foto č. 5

Rakousko

V rakouské části povodí Labe lze s ohledem na snížení vnosů živin z plošných zdrojů poukázat na zásadní opatření, která se v Rakousku provádějí v rámci „Akčního programu dusičnany“ a „Rakouského programu pro ekologicky ušné zemědělství“ (ÖPUL – Österreichisches Programm für eine umweltverträgliche Landwirtschaft). Je však třeba uvést, že rakouská část

Řeka Lužnice v Rakousku, zdroj: BMLFUW

povodí Labe je z pohledu zemědělství převážně extenzivně využívanou oblastí. U bodových zdrojů znečištění byly již zřízeny čistírny odpadních vod. Proto lze i nadále vycházet ze skutečnosti, že ve vazbě na celé povodí Labe je zde jen minimální potenciál snížení vnosů živin.

Polsko

V polské části povodí Labe jsou prováděna opatření správné zemědělské praxe za účelem snížení eroze a vnosu živin, likvidace divokých skládek odpadků, výstavba nebo rozšiřování systému sběru a ukládání odpadu na povolených skládkách a čištění odpadních vod z těchto skládek. V oblasti zprůchodnění vodních toků lze jako příklad uvést plánované zprůchodnění kaskády dvou stupňů „Zelenka“ na hraničním vodním toku Dzika Orlica / Divoká Orlice, které je připravováno ve spolupráci se státním podnikem Povodí Labe.

*Kaskáda dvou stupňů „Zelenka“ na hraničním
vodním toku Dzika Orlice / Divoká Orlice
zdroj: Povodí Labe, státní podnik*